

'Aanpak reuzenberenklauw vraagt om centrale regie'

Tijdige waarneming en snelle actie zijn essentieel bij bestrijding

'Binnen de bebouwde kom hebben gemeenten de reuzenberenklauw doorgaans aardig onder controle. Daarbuiten is dat een ander verhaal. De bestrijding van het reuzenonkruid schreeuwt om samenwerking tussen terreinbeheerders.' Dat zegt plantkundige Chris van Dijk van Wageningen University & Research (WUR). 'Zonder integrale aanpak is de bestrijding van de reuzenbereklauw water naar de zee dragen.'

Auteur: Paul van der Sneppen

In dichtbevolkte gebieden geeft de reuzenberenklauw (*Heracleum mantegazzianum*) al snel overlast. De sappen die de plant afscheidt, veroorzaken onder invloed van zonlicht brandblaren op de huid.

Er zijn ook gevallen bekend dat huisdieren van soortgelijke verschijnselen last krijgen nadat ze met de reuzenberenklauw in aanraking zijn geweest. 'Omdat de plant klachten en gezond-

heidsrisico's veroorzaakt, zie je dat gemeenten er meestal bovenop zitten. Ze zijn er vaak snel bij als de plant ergens de kop opsteekt', constateert Van Dijk.

Effectief

En daar begint de effectieve bestrijding van de exoot: bij de tijdige waarneming. 'Hoe eerder begonnen wordt met de bestrijding, hoe beter. In een vroeg stadium is de plant vaak nog wel uit te

roeien.' Krijgt hij echter even de kans om te woekeren, dan is de strijd beslecht in het voordeel van de plant. 'Dan kun je alleen nog maar beheersen. Van effectieve bestrijding is dan geen sprake meer.' De meest effectieve bestrijdingsmethode is het afsteken van de plant bij de wortel. Het groeipunt van de plant bevindt zich aan een zware penwortel, ongeveer 15 tot 20 centimeter onder de grond. Vanaf dat punt maakt de plant de stengel en de bladeren aan. Door het groeipunt af te steken,

‘De kans bestaat dat de
exotenverordening,
zonder budget, **op het
bordje van de gemeenten
wordt geschoven**’

zorg je dat de plant sterft. Die moet dan wel goed
geraakt worden, zodat de groeipunt helemaal
gescheiden wordt van de wortel.

Inperken

In het geval van een kleine verschijningshaard is
deze arbeidsintensieve bestrijdingsmethode vol-
gens Van Dijk nog toepasbaar. ‘Het wordt anders
als de populatie kans heeft gekregen om groter te
groeien. Dan kun je alleen nog maar proberen de
schade in te perken.’

In de praktijk betekent dat maaien. Dat heeft
eigenlijk alleen maar zin in het voorjaar. ‘Je moet
erbij zijn voordat de planten gaan bloeien. Het is
belangrijk om zaadvorming zoveel mogelijk tegen
te gaan en om de verspreiding van zaden te voor-
komen.’

Verspreiding

Dat laatste lijkt een schier onmogelijke taak. De
reuzenberenklauw produceert namelijk veel zaad.
Het zaad rijpt in grote, parasolvormige schermen
en blijft tot wel zeven jaar kiemkrachtig. De bodem
rondom de reuzenberenklauw is meestal vergeven
van de zaden. De kans op verspreiding door het
verplaatsen van grond of door gereedschap is dan
ook groot.

Reuzenberenklauw

6 min. leestijd

De reuzenberenklauw komt oorspronkelijk uit het zuidwesten van de Kaukasus. De soort is in de 19e eeuw ingevoerd als decoratieve tuinplant. In ons land is de plant extreem invasief gebleken. Het is een overblijvende plant. In het eerste jaar laat de plant nog geen bloemstengels zien, alleen zaailingen. In het tweede jaar schiet de reuzenberenklauw echter in de bloei en produceert hij overvloedig zaad.

Erosie

Afhankelijk van de bodemvruchtbaarheid kan de plant een bladrozet vormen tot 3 meter doorsnede. Daaronder groeit geen enkel gewas meer. De bodem verschaalt en wordt ook erosiegevoelig. 'Dat laatste is iets waar vooral waterschappen zich zorgen over maken', weet Van Dijk. 'De reuzenberenklauw groeit veel langs watergangen. Daar is erosie natuurlijk een groot probleem voor wallen, dijken en waterkeringen.' En daar houdt het probleem niet op. 'De zaden worden door het water ook over grote afstanden verspreid. Zo komen ze precies op die plaatsen waar de plant de meeste schade veroorzaakt: aan de waterkant.'

De natuur heeft in honderd jaar tijd nog geen adequaat antwoord gevonden om de ongebreidelde woekerkracht van de reuzenberenklauw in te tomen. Vooral menselijk ingrijpen voorkomt dat de plant meer schade aanricht dan ze nu al doet.

Natuur

Daarbij kan de natuur echter wel een handje helpen, weet Van Dijk. 'Een beproefde methode is om in het voorjaar alle reuzenberenklauw weg te halen en dan een kruidenmengsel of graszaad in te zaaien. Dat lijkt te helpen bij de beheersing van het probleem. De grassen en kruiden concurreren met de zaden van de reuzenberenklauw.'

Een andere beproefde, biologische bestrijdingsmethode is de inzet van het bioherbicide *Sclerotinia sclerotiorum*. Deze bodemschimmel is ruim tien jaar geleden even op de markt geweest onder de merknaam Biobeer. Tot een toelating als onkruidbestrijdingsmiddel is het echter nooit gekomen. Wel heeft het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (CTGB) indertijd een tijdelijke ontheffing afgegeven voor proeven met het middel. In samenwerking met onder meer Staatsbosbeheer heeft adviesbureau Plant Biocontrol International proeven gedaan met de schimmel als bioherbicide tegen reuzenberenklauw. 'Met hoopgevend, maar wisselend succes', weet Van Dijk.

Bioherbicide

'Investeren in de toelating van een bioherbicide tegen reuzenberenklauw is een onzekere onderneming'

Het feit dat Biobeer de gang naar de markt nooit heeft voltooid, heeft volgens de plantkundige niet alleen maar te maken met de effectiviteit van het bestrijdingsmiddel. 'Er zijn natuurlijk ook commerciële belangen in het spel. Het traject naar een CTGB-toelating is een lange en kostbare weg. Het is voor marktpartijen niet altijd even interessant om daarin te investeren.'

Investeren in de bestrijding van een onkruid als de reuzenberenklauw is bovendien vaak minder aantrekkelijk dan bijvoorbeeld in middelen voor de kastuinbouw, weet Van Dijk ook. 'Daarvan weet je als fabrikant dat je investering, door jaarlijkse introducties, tot in lengte van jaren rendement oplevert. Een zeer succesvol bioherbicide tegen reuzenberenklauw daarentegen zou zichzelf in theorie overbodig kunnen maken. Dan is het nog maar de vraag of je als fabrikant de ontwikkelkosten terugverdiend. Dat zou marktpartijen kunnen afhouden van investeren in een middel als Biobeer, kan ik mij voorstellen.'

Beheersbaar

Toch staan terreinbeheerders niet helemaal machteloos tegenover de reuzenberenklauw. De plant is al meer dan een eeuw in ons land zonder alles te hebben overwoekerd. Dat betekent dat ze tot op zekere hoogte onder controle is. Om het probleem beheersbaar te houden, moeten beheerders de handen ineenslaan, waarschuwt Van Dijk wel. 'Buiten de bewoonde gebieden zien we namelijk wel dat de beheersbaarheid een probleem dreigt te worden. Dat komt vooral door het ontbreken van centrale regie.'

Hij pleit dan ook voor een meer integrale aanpak. 'Als jij de reuzenberenklauw op jouw terrein aanpakt en je buurman doet niets, dan ben je water naar de zee aan het dragen.' Terreinbeheerders als ProRail, Rijkswaterstaat, Defensie en de verschillende natuurbeheerders moeten, als het aan Van

Chris van Dijk

Dijk ligt, de koppen bij elkaar steken en komen tot een gemeenschappelijke aanpak. 'In die zin is de nieuwe EU-exotenverordening een zegen. Het geeft in ieder geval een prikkel om tot meer integraal beleid te komen met een langetermijnvisie.'

Toch maakt hij zich ook zorgen over hoe de wet in de praktijk zijn beslag gaat krijgen. 'De wind waait uit de verkeerde hoek. De trend is juist om bestuur zoveel mogelijk te decentraliseren. Dat werkt voor sommige zaken goed, maar in dit geval niet.' Van Dijk spreekt de vrees uit dat de wetgeving uiteindelijk, zonder enig budget, op het bordje wordt geschoven van de gemeenten. 'Dat nodigt bepaald niet uit tot een integrale, planmatige aanpak en meerjarenbeleid. Het risico ligt op de loer dat gemeenten blijven steken in ad-hocbeleid en brandjes blussen. Dat zou een gemiste kans zijn. We moeten toe naar een situatie waarin alle terreinbeheerders met dezelfde kennis en inzichten samenwerken aan het beheersbaar houden van de reuzenberenklauw. Ik hoop dat de nieuwe exotenverordening de opmaat is naar een meer gestructureerd en planmatig exotenbeleid.'

Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-7103